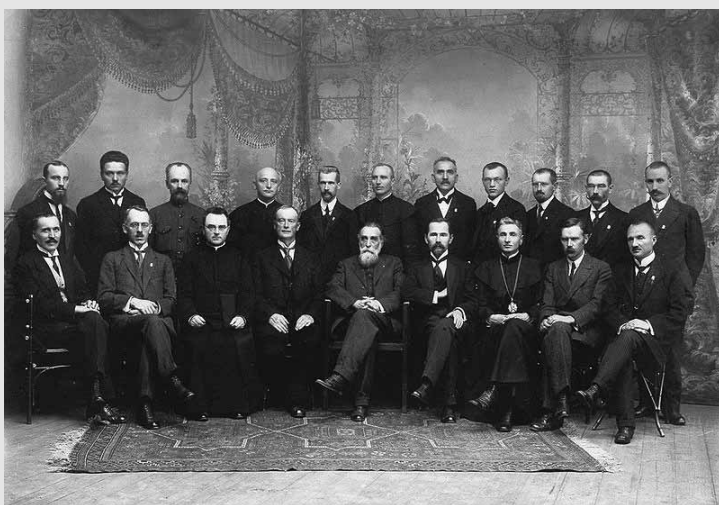

ŽEMAIČIAI: LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS AKTO SIGNATARAI

Nepriklausomybės akto signatarai. Sėdi (iš kairės): J. Vileišis, J. Šaulys, J. Staugaitis, S. Narutavičius, J. Basanavičius, A. Smetona, K. Šaulys, S. Kairys, J. Smilgevičius. Stovi (iš kairės): K. Bizauskas, J. Vailokaitis, D. Malinauskas, V. Mironas, M. Biržiška, A. Petrusis, S. Banaitis, P. Klimas, A. Stulginskis, J. Šernas, P. Dovydaitis. A. Jurašaičio nuotrauka. Fotoreprodukcija iš redakcijos archyvo

2013 m. vasario 16 dieną sukako 95 metai, kai Lietuvos Tarybos nariai Vilniuje pasirašė Lietuvos Nepriklausomybės aktą. Jame sakoma:

„Lietuvos Taryba savo posėdyje vasario 16 d. 1918 m. vienu balsu nutarė kreiptis: į Rusijos, Vokietijos ir kitų valstybių vyriausybės šiuo pareiškimu:

Lietuvos Taryba, kaip vienintelė lietuvių tautos atstovybė, remdama pripažintą tautų apsisprendimo teisę ir lietuvių Vilniaus konferencijos nutarimu rugsėjo mėn. 18–23 d. 1917 metais, skelbia atstatanti nepriklausomą demokratiniais pamatais sutvarkytą Lietuvos valstybę su sostine Vilniuje ir tą valstybę atskirianti nuo visų valstybinių ryšių, kurie yra buvę su kitomis tautomis.

Drauge Lietuvos Taryba pareiškia, kad Lietuvos valstybės pamatus ir jos santykius su kitomis valstybėmis privalo galutinai nustatyti kiek galima greičiau sušauktas steigiamasis seimas, demokratinio būdu visų jos gyventojų išrinktas.

Lietuvos Taryba pranešdama apie tai vyriausybei, prašo pripažinti nepriklausomą Lietuvos valstybę.“

Aktą pasirašė: Saliamonas Banaitis, Jonas Basanavičius, Mykolas Biržiška, Kazimieras Bizauskas, Pranas Dovydaitis, Steponas Kairys, Petras Klimas, Donatas Malinauskas, Vladas Mironas, Stanislovas Narutavičius, Alfonsas Petrusis, Antanas Smetona, Jonas Smilgevičius, Justinas Staugaitis, Aleksandras Stulginskis, Jurgis Šaulys, Kazimieras Šaulys, Jokūbas Šernas, Jonas Vailokaitis, Jonas Vileišis. Šeši iš jų – žemaičių žemės sūnūs. Prisiminkime svarbiausius jų gyvenimo ir veiklos faktus bei datas.

MYKOLAS BIRŽIŠKA

Mokslininkas, kultūros, valstybės, politikos ir visuomenės veikėjas, spaudos darbuotojas, Lietuvos Nepriklausomybės akto signataras, socialdemokratas.

Gimė 1882 m. rugpjūčio 24 d. Viekšniuose (tuometinėje Šiaulių apskrityje). Jo tėvai buvo žemaičių bajorai Antanas ir Elžbieta Biržiškos. Turėjo du brolius, žinomus visuomenės ir mokslo veikėjus – Vaclovą Biržišką ir Viktorą Biržišką.

1907 m. baigė Maskvos universitetą.

Buvo vedęs Bronislavą Šemytę. Išaugino dvi dukras – Mariją Biržiškaitę-Žakevičienę-Žymantienę ir Oną Biržiškaitę-Barauskienę.

1895–1902 m. mokėsi Šiaulių gimnazijoje.

1900 m. įkūrė lietuvių kalbos mokymosi kuopelę.

1901 m. už slapto vakaro iš universitetų pašalintiems studentams šelpti suorganizavimą pašalintas iš Šiaulių gimnazijos.

1901 m. priimtas mokytis į Maskvos universiteto Teisės fakultetą.

Studijuodamas Maskvoje buvo aktyvus Lietuvių studentų draugijos narys. Tais metais jis suartėjo su socialdemokratais.

1902 m. vasario 22 d. buvo suimtas.

1902 m. nuteistas 2 metams tremties į Sibirą. Paskirtą bausmę atliko Maskvos Butyrkų kalėjime (5 mėn.) ir Vilniaus bei Kau-no kalėjimuose (6 mėn.).

1905 m. įstojo į Lietuvos socialdemokratų partiją.

1905 m. gruodžio 4–5 d. dalyvavo Didžiajame Vilniaus Seime.

1906 m. vasarą dirbo laikraščio „Echo“ redaktoriumi.

1906 m. pratęsė studijas Maskvos universitete.

1907 m. sugrįžo į Lietuvą, pradėjo bendradarbiauti spaudoje, skaitydavo paskaitas, aktyviai dalyvavo įvairių visuomeninių organizacijų veikloje.

1907 m. pradėjo dirbti advokato Tado Vrublevskio padėjėju.

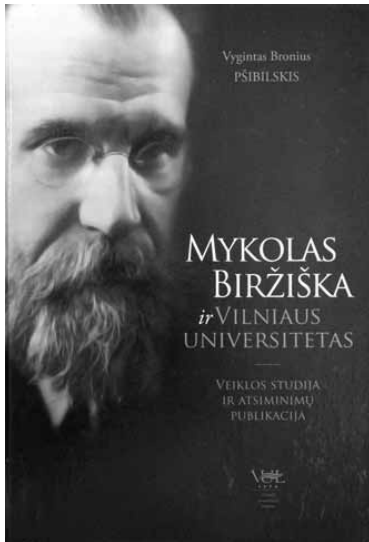
Po studijų antrąja jo darboviete tapo Vilniaus žemės bankas.

1907–1908 m. kartu su Augustinu Janulaičiu redagavo „Žariją“.

1908–1909 m. dirbo „Vilniaus žinių“ atsakinguoju sekretoriumi.

1910–1911 m. redagavo žurnalą „Visuomenė“.

(Nukelta į 16 p.)

V. B. Pšibilsio knygos „Mykolas Biržiška ir Vilniaus universitetas: veiklos studija ir atsiminimų publikacija“ (Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2005) viršelis

(Atkelta iš 15 p.)

1913–1914 m. redagavo Rygos „Giedros“ kalendorių. Buvo lietuvių draugijų „Rūta“, „Darna“, „Varpas“ narys.

1908 m. tapo Lietuvių mokslo draugijos nariu, buvo išrinktas jos vicepirmininku.

1907 m. pradėjo dirbti Lietuvos socialdemokratų partijos centre.

1909 m. pradėjo dirbti referentu Vilniaus miesto valdyboje.

1909–1915 m. dirbo Vilniaus žemės banke.

Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, kartu su kitais bendraminčiais įsteigė Lietuvių draugiją agronomijos ir teisių pagalbai šelpti, kuri vėliau susijungė su Lietuvių draugija nukentėjusiems nuo karo šelpti. Ši draugija pasisakė už Lietuvos nepriklausomybės paskelbimą. M. Biržiška buvo jos vykdomojo komiteto narys.

1915 m. M. Biržiška tapo pirmosios lietuviškos gimnazijos, kurią įsteigė šis Komitetas, direktoriumi. Tuo pat metu jis skaitė paskaitas kai kuriose lietuvių bei lenkų mokslo įstaigose, kursuose, dalyvavo Lietuvių mokslo draugijos vadovėlių rengimo komisijos darbe.

Dalyvavo rengiant raštą JAV prezidentui Vilsonui Vudrovui (Wilson Woodrow) dėl lietuvių tautos teisės turėti nepriklausomą valstybę, memorandumus dėl Lenkijos pretenzijų valdyti Lietuvą.

1917 m. kartu su kitais bendraminčiais surengė Vilniaus konferenciją ir joje buvo išrinktas į Lietuvos Tarybą (vėliau – Valstybės Taryba).

1917 m. gruodžio mėnesį, kai Lietuvos socialdemokratų partijos vadovybė pareikalavo, kad M. Biržiška pasitrauktų iš Lietuvos Tarybos, išstojo iš Lietuvos socialdemokratų partijos.

Siekdamas, kad Lietuvos Tarybos rengiamame Lietuvos nepriklausomybės akte būtų įrašyta, jog skelbiama visiška Lietuvos nepriklausomybė, 1918 m. sausio 26 d. kartu su Steponu Kairiu, Jonu Vileišiu, Stanislovu Narutavičiumi pasitraukė iš Lietuvos Tarybos.

1918 m. vasario 16 d. kartu su kitais Lietuvos Tarybos nariais pasirašė Nutarimą dėl Lietuvos nepriklausomybės.

1918 m. Mykolo Sleževičiaus II Ministrų kabinete dirbo švietimo ministru.

Lietuvą paskelbus nepriklausoma valstybe, M. Biržiška ėmėsi iniciatyvos atkurti Vilniaus universitetą.

1919–1921 m. kartu su Mokslo draugija Kaune organizavo Aukštuosius kursus.

1919 m. sausio 1 d., kai Vilnių okupavo lenkų legionieriai ir buvo nutarta, kad Vyriausybė persikelia dirbti į Kauną, M. Biržiška ir ministras žydų reikalams Jakovas Vygodskis nutarė likti Vilniuje. Tada M. Biržiška buvo paskirtas Lietuvos generaliniu įgaliotiniu Vilniuje.

1919–1921 m. redagavo įvairius lietuvių leidinius, ėjusius lenkų kalba, bendradarbiavo ir kitoje spaudoje, dirbo Lietuvių mokslo draugijoje. Boikotavo Želgovskio seimo rinkimus.

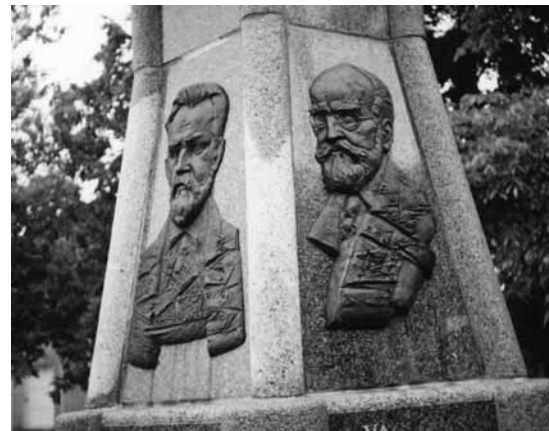
1919 m. sausio 1 d. lenkų vadui Veitkai įteikė protestą. Kartu jis šį protestą išplatino Vilniaus miesto gatvėse.

1919 m. Vinco Kapsuko vyriausybės nurodymu trumpam laikui buvo suimtas už aktyvų lietuviybės propagavimą.

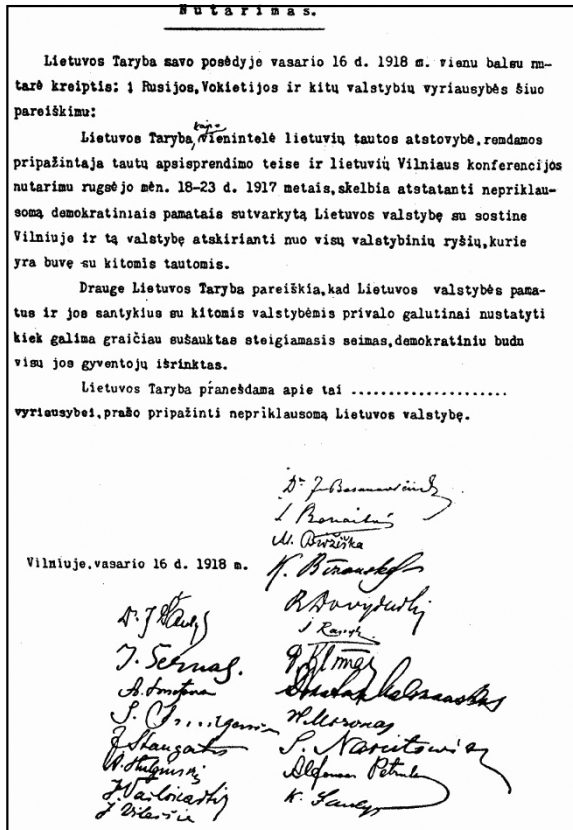
1919 m. balandžio 21 d., kai lenkai išvijo rusus, Vilniaus lietuvių susirinkimas jį išrinko Laikinojo Vilniaus komiteto pirmininku.

1919 m. išvertė studiją „Gamtos prilyginimai lietuvių dainose ir raudose“.

1920 m., kovojant bolševikams ir lenkams, dalyvavo derybose ir pasirašė Suvalkų sutartį.

Paminklas Biržiškoms Viekšnių miestelyje (Mažeikių r.). Skulptorius Česlovas Pečiukas. Danutės Mukienės nuotraukos

Lietuvos nepriklausomybės akto (1918 m. vasario 16 d.) faksimilė

1920 m. spalio mėnesį Kaune redagavo dienraštį „Litwa“ lenkų kalba. Po kurio laiko vėl sugrįžo į Vilnių.

1920 m. išleido „Mūsų raštų istoriją“.

1922 m. sausio 20 d. M. Biržišką suėmė lenkai ir uždarė į Lukiškių kalėjimą. Jį apkaltino tėvynės išdavimu. Nuo mirties M. Biržišką ir jo bendražygius išgelbėjo tai, kad įsikūso Tautų Sąjunga. Jos dėka M. Biržiška kartu su kitais 32 veikėjais buvo pristatytas iki neutralios zonos ir perduotas Lietuvos kariuomenei.

1922 m. kovo–lapkričio mėnesiais redagavo vyriausybinių dienraštį „Lietuva“.

1922 m. vasario 16 d. pradėjo dirbti Lietuvos universitete Humanitarinių mokslų fakulteto ordinariniu profesoriumi.

1922 m. ir 1937–1939 m. buvo Lietuvos universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto dekanas.

1922–1930 m. dirbo „Aušros“ berniukų gimnazijos direktoriumi.

1925–1926 m. buvo Lietuvos universiteto prorektorius.

1924 m. sudarė komitetą, kuris rūpinosi paminklo Simonui Daukantai pastatymu. Paminklas atidengtas 1930 m. Papilėje (Akmenės r.).

1926–1927 m. buvo Lietuvos universiteto rektorius. 1926 m. kartu su J. Geruliu parengė spaudai M. Daukšos „Postilę“, K. Donelaičio, A. Baranausko raštus.

1925–1935 m. buvo Vilniui vaduoti sąjungos centro komiteto pirmininkas.

1929 m. kartu su V. Biržiška parengė spaudai S. Daukanto „Darbus senųjų lietuvių [...]“.

Stanislovas
Narutavičius.
Fotografas
nežinomas
Fotoreprodukcija
iš redakcijos
archyvo.

1931–1938 m. parengė spaudai knygą „Iš mūsų kultūros ir literatūros istorijos“.

1932 m. tapo „Lietuviškosios enciklopedijos“ vicedirektoriumi.

1932 m. jam buvo suteiktas Vytauto Didžiojo universiteto garbės daktaro vardas.

1934 m. jam buvo suteiktas Latvijos universiteto garbės daktaro vardas.

1935–1937 m. parengė spaudai Liudviko Rėzos „Dainų“ leidimą.

1939–1944 m. buvo Vilniaus universiteto profesorius ir rektorius.

1940 m. parengė spaudai knygą „Senasis Vilniaus universitetas“.

1941 m. tapo Lietuvos Mokslų akademijos akademiku.

1944 m. birželio mėnesį pasitraukė į Vokietiją.

1946–1949 m. buvo Pabaltijo universiteto Hamburge ir Pinneberge (Vokietija) profesorius.

1947 m. išrinktas Lietuvių rašytojų sąjungos garbės nariu.

1949 m. apsigyveno JAV.

Buvo „Lietuvių enciklopedijos“ redakcinės komisijos narys

Mirė 1962 m. rugpjūčio 24 d. Los Andžele (JAV).

STANISLOVAS NARUTAVIČIUS

Teisininkas, valstybės ir politikos veikėjas.

Gimė 1862 m. rugsėjo 2 d. Telšiuose.

Jo tėvai buvo 1863 m. sukilimo dalyvis, Telšių pavieto rinktas teisėjas Jonas Narutavičius ir Viktorija Ščepovskaitė-Narutavičienė. Turėjo brolį Gabrielių (1865–1922), kuris buvo pirmasis Lenkijos prezidentas (ėjo jis šias pareigas vos kelias dienas, nes buvo nušautas). Su broliu Gabrieliumi augo Renavo dvare. Čia jų mokytoju buvo Laurynas Ivinskis.

1882 m. baigė Liepojos gimnaziją.

1882 m. įstojo į Peterburgo universiteto Teisės fakultetą. Iš universiteto buvo pašalintas už dalyvavimą kairiųjų pažiūrų studentų ratelių veikloje). Tada įstojo į Kijevo šv. Vladimiro universiteto Teisės fakultetą ir jį baigė. Studijuodamas priklausė slaptai studentų organizacijai „Gmina“.

(Nukelta į 18 p.)

(Atkelta iš 17 p.)

1887 m. apsigyveno Varšuvoje. Dirbo apskrities teisme, bendradarbiavo spaudoje.

1890 m. kartu su lenkų socialdemokratu mokslininku L. Krzywickiu leido laikraštį „Tygodnik powszechny“.

1889 m. vedė iš Klyšių (Akmenės r.) kilusią Juozapo Pilsudskio pusseserę Joaną Bilevičiūtę (1868–1948). Su ja susilaukė keturių vaikų: Zofijos, Jono, Elenos ir Kazimiero.

1899–1904 m. su šeima gyveno Kališe (Lenkija). Čia jis vadovavo dujų tiekimo įmonei „Vereinigte Gaswerke S.A.“.

1904 m. apsigyveno Lietuvoje, Brėvikių dvare (Telšių rajonas, 3 km nuo Alsėdžių) ir iki 1908 m. dirbo advokatu.

1905 m. įsteigė „Alsėdžių respubliką“.

1905 m. Telšių apskrities bajorai S. Narutavičių išrinko atstovu į kuriamą Kauno gubernijos savivaldos instituciją – zemstvą.

1905 m. gruodžio 4–5 d. dalyvavo Didžiajame Vilniaus Seime.

1907 m. Telšiuose įsteigė mergaičių progimnaziją.

1909 m. Telšiuose įsteigė berniukų gimnaziją.

1913 m. tapo kandidatu į IV Valstybės Dūmą.

Pirmaisiais Pirmojo pasaulinio karo metais gyveno ir dirbo savo ūkyje.

1915 m. Kaune įsteigė teismą, kuriame buvo vartojama tik lietuvių kalba.

1917 m. išrinktas į Vilniaus konferencijos organizacinį komitetą.

Vilniaus konferencijoje išrinktas į Lietuvos Tarybą.

1918 m. vasario 16 d. pasirašė Lietuvos nepriklausomybės aktą.

1918 m. liepos 13 d. pasitraukė iš Lietuvos Tarybos ir grįžo į Žemaitiją. Gyvendamas čia, rūpinosi vietos savivaldos institucijų kūrimu, Alsėdžių valsčiaus taryba, buvo paskirtas Telšių apskrities valsčių atstovų seimelio vadovu.

1920–1921 m. padėjo įsteigti Kauno apskrities teismą, kurį laiką dirbo šio teismo teisėju, rūpinosi savo ūkio reikalais.

Iš gyvenimo pasitraukė 1932 m. gruodžio 31 d. Kaune. Palaidotas Alsėdžių kapinėse.

JONAS SMILGEVIČIUS

Ekonomistas, bankininkas, verslininkas, visuomenės veikėjas, Lietuvos nepriklausomybės akto signataras.

Gimė 1870 m. vasario 12 d. Šoniuose (Alsėdžių valsčius, Telšių apskritis).

Mirė 1942 m. rugsėjo 27 d. Kaune.

Mokėsi Mintaujos ir Liepojos gimnazijose (iki 1893 m.).

Vėliau vienerius metus studijavo ekonomiką Karaliaučiaus universitete, o tada iki 1899 m. mokėsi Berlyno universitete. Baigęs studijas dėstė Peterburgo žemės ūkio mokykloje, populiarino žemės ūkio naujoves Lietuvoje, vadovavo Nobelio prekybos įmonei filialui Varšuvoje.

1895 m. išleido knygėlę „Pienininkystė Lietuvos ūkininkams“.

Nusipirkęs Užvenčio dvarą (Kelmės r.), čia įsteigė pavyzdinį ūkį, augino pieninių galvijų bandą, buvo užsėjęs tabako plantaciją. Šiame dvare jis įrėngė ir modernų vandens malūną, lėptjūvę, plytinę.

Buvo vienas iš Lietuvių konferencijos Vilniuje (1917 m.) organizatorių ir dalyvių.

1911 m. Vilniuje įkūrė akcininkų bendrovę „Vilija“.

1917 m. Vilniaus konferencijos metu išrinktas į Lietuvos Tarybą.

1918 m. vasario 16 d. kartu su kitais Lietuvos Tarybos nariais

Jonas Smilgevičius. Fotografas nežinomas. Fotoreprodukcija iš redakcijos archyvo

pasirašė Nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo aktą.

1920 m. išrinktas į Steigiamąjį Seimą. Buvo Steigiamojo Seimo Finansų ir biudžeto komisijos pirmininkas.

1925 m. išrinktas Lietuvos banko tarybos nariu.

Buvo 1921 m. įkurto Lietuvos kredito banko steigėjas.

Buvo daugelio akcinių bendrovių („Nemunas“, „Dubysa“, „Miškas“, „Neris“, „Sidabrinė lapė“) vienas iš pagrindinių steigėjų.

Bendradarbiavo spaudoje („Varpe“, „Vienybėje Lietuvninkų“, „Vilniaus žiniose“).

Mirė 1942 m. rugsėjo 27 d. Kaune.

Iš pradžių buvo palaidotas Užvenčio dvaro koplyčios rūsyje.

1998 m. perlaidotas Užvenčio miesto kapinėse.

ALEKSANDRAS STULGINSKIS

Antrasis Lietuvos prezidentas, Lietuvos nepriklausomybės akto signataras, vienas iš Lietuvos krikščionių demokratų partijos steigėjų, ūkininkų sąjungos steigėjas ir pirmininkas, agronomas.

Gimė 1885 m. vasario 26 d. Kutaliuose (Raseinių apskritis, Kaltinėnų valsčius) bežemių valstiečių Marijonos ir Dominyko Stulginskių šeimoje. Buvo jauniausias iš 12 vaikų.

Mokėsi Kaltinėnų liaudies mokykloje. Vėliau vienerius metus dirbo Kaltinėnų valsčiaus raštininko padėjėju.

1904 m. baigė Liepojos gimnazijos 4 klases.

1908 m. Kaune baigė Žemaičių kunigų seminariją.

1909 m. mokėsi Insbruko universiteto (Austrija) Teologijos filosofijos fakultete. Apsisprendęs netapti kunigu, įšventinimo į kunigus atsisakė.

1913 m. baigė Halės universiteto (Vokietija) Žemės ūkio institutą ir sugrįžo į Lietuvą, kur buvo paskirtas Trakų apskrities Alytaus rajoniniu agronomu.

Pirmojo pasaulinio karo pradžioje tapo Vilniuje veikusios Lietuvių draugijos nukentėjusiems dėl karo šelpti vienu iš vadovų.

Karo metais vadovavo Lietuvių pedagoginiams kursams, buvo Vilniaus daržų steigėjas, dėstė gamtos mokslus lietuvių gimnazijoje.

1917 m. rugsėjo 18–22 d. lietuvių konferencijoje Vilniuje buvo išrinktas į Lietuvos Tarybą.

1918 m. vasario 16 d. pasirašė Lietuvos nepriklausomybės aktą. Buvo Valstybės Tarybos Tremtinių ir belaisvių grąžinimo komisijos narys ir vadovas.

1918 m. gruodžio 26 d. – 1919 m. kovo 12 d. II Mykolo Sleževičiaus Ministrų kabinete buvo ministras be portfelio.

1919 m. kovo 12 d. – 1919 m. balandžio 12 d. III Prano Dovydaičio Ministrų kabinete buvo ministro pirmininko pavaduotojas, vidaus reikalų, maitinimo ir viešųjų darbų ministras.

1919 m. balandžio 12 d. – spalio 7 d. IV Mykolo Sleževičiaus Ministrų kabinete buvo žemės ūkio ir valstybės turtų ministras.

1919 m. buvo vienas iš Ūkio banko steigėjų.

Jis taip pat buvo ir vienas iš Lietuvių krikščionių demokratų partijos steigėjų, šios partijos Centro Komiteto pirmininkas bei Lietuvos ūkininkų sąjungos steigėjas ir pirmasis jos pirmininkas.

1920 m. gegužės 15 d. – 1922 m. lapkričio 13 d. buvo Steigiamojo Seimo atstovas. Priklausė Lietuvos ūkininkų sąjungos frakcijai, įėjusiai į Lietuvos krikščionių demokratų partijos bloką. 1920 m. gegužės 15 d. I posėdyje išrinktas Steigiamojo Seimo Pirmininku.

Nuo 1920 m. birželio 19 d. ėjo Lietuvos Respublikos Prezidento pareigas.

1922 m. lapkričio 13 d. – 1923 m. kovo 13 d. buvo Pirmojo Seimo, 1923 m. birželio 5 d. – 1926 m. birželio 2 d. – Antrojo Seimo, 1926 m. birželio 2 d. – 1927 m. balandžio 12 d. – Trečiojo Seimo atstovas.

1922 m. išrinktas Lietuvos Respublikos prezidentu, perrinktas 1923 m. birželio mėnesį, pareigas ėjo iki 1926 m. birželio mėnesio.

1927 m. pasitraukė iš politinio gyvenimo ir išvyko gyventi į Jokūbavo dvarą (Kretingos r.).

1926–1941 m. buvo Pauliaus Dogelio gamybinio ūkio vedėjas, kooperatyvų „Lietūkis“, „Linus“ tarybų narys.

1941 m. birželio 13 d. sovietinė valdžia jį suėmė ir ištrėmė į Krasnojarsko krašto Rešiotų stotį. 1952 m. buvo nuteistas kalėti 25 metus.

1954 m. paleistas iš kalėjimo. Kurį laiką dirbo Komijos autonominėje respublikoje sandėlininku ir komendantu Kvitkevos miškų pramonės ūkyje, agronomu Pezmago tarybiniame ūkyje.

1956 m. grįžo į Lietuvą.

1957–1959 m. buvo Vytėnų sodininkystės daržininkystės bandymų stoties, veikusios nacionalizuotame Vytėnų dvare, vyresnysis mokslinis bendradarbis.

Mirė 1969 m. rugsėjo 22 d. Kaune. Palaidotas Kaune, Panemunės kapinėse.

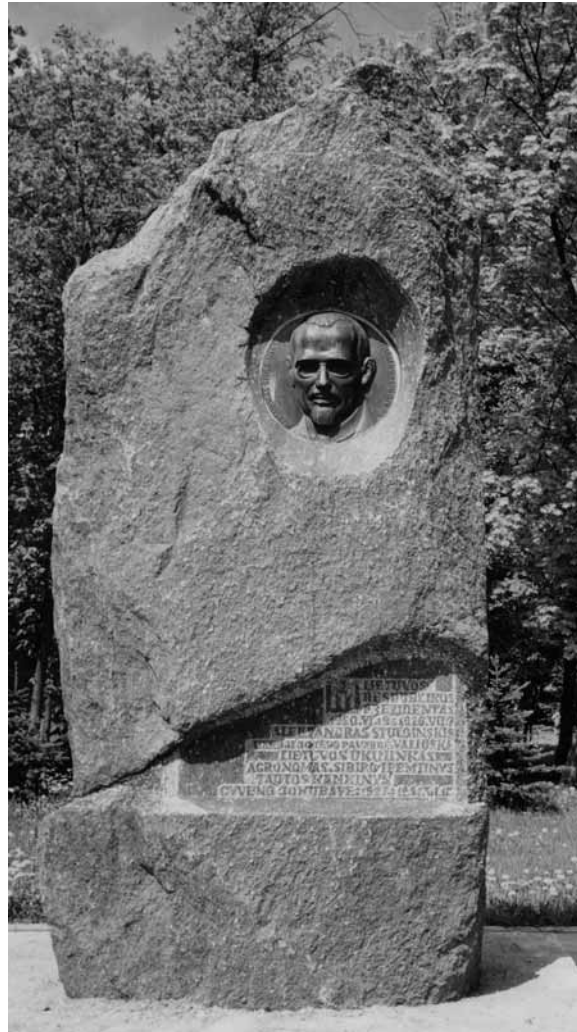
JURGIS ŠAULYS

Filosofijos mokslų daktaras, Nepriklausomybės Akto signataras, valstybės ir visuomenės veikėjas, spaudos darbuotojas, Gimė 1879 m. gegužės 5 d. Balsėnuose (Švėkšnos valsčius, Tauragės apskritis).

1887 m. pradėjo mokytis Kaltinėnų parapijos daraktorių mokykloje, vėliau mokslus tęsė Palangos progimnazijoje.

1897–1899 m. mokėsi Vilniaus kunigų seminarijoje.

1900–1901 m. Vilniuje suorganizavo slaptus lietuvių kalbos

Aleksandro Stulginskio paminklas Jokūbave (skulptorius M. Narbutas).
Danutės Mukienės nuotrauka

kursus, kuriuose jis pats dėstė lietuvių kalbą.

Iš Vilniaus kunigų seminarijos buvo pašalintas už lietuviškos spaudos laikymą ir platinimą.

1902 m. dalyvavo varpininkų suvažiavime.

1902–1903 m. tvarkė rašytojos Gabrielės Petkevičaitės-Bitės tėvo biblioteką.

1903 m. įstojo į Berno universitetą (Šveicarija), kur studijavo ekonomiką.

1903 m. į lietuvių kalbą išvertė Sofoklio „Antigonę“.

1902–1904 m. buvo Lietuvos demokratų partijos narys ir vienas iš jos programos projekto rengėjų.

1904 m. vasarą pasitraukė iš Lietuvos demokratų partijos.

1905 m. į lietuvių kalbą išvertė V. Krakovskio „Naująją Zelandiją“, Eschilo dramą „Prikaltas Prometėjas“.

(Nukelta į 20 p.)

Jurgis Šaulys. Fotografas nežinomas. Fotoreprodukcija iš redakcijos archyvo

(Atkelta iš 19 p.)

1906 m. į lietuvių kalbą išvertė knygėlę „Kas tie socialdemokratai?“

1912 m. Berno universitete įgijo filosofijos daktaro laipsnį.

1912–1915 m. dirbo finansininku Vilniaus žemės banke.

1913 m. į lietuvių kalbą išvertė knygą „Nihilistai“.

Jis taip pat vertė į lietuvių kalbą lenkų archeologo L. Kšivickio knygą „Žemaičių senovė“.

1915–1918 m. dalyvavo įvairiose konferencijose ir pasitarimuose, kuriuose buvo svarstomi aktualūs Lietuvos politinio gyvenimo klausimai.

J. Šaulys kartu su kitais bendraminčiais Pirmojo pasaulinio karo pradžioje įsteigė Lietuvos draugiją nukentėjusiems nuo karo, agronomijos teisėms ir pagalbai teikti organizaciją.

Dalyvavo Vilniaus piliečių komiteto veikloje.

1914–1915 m. dalyvavo Lietuvių politikos centro veikloje.

1916 m. atstovavo Lietuvai Lozanos lietuvių II konferencijoje.

1917 m. rugsėjo 18–22 d. Lietuvių konferencijoje Vilniuje buvo išrinktas į Lietuvos Tarybą. Dirbo šios Tarybos generaliniu sekretoriumi ir pirmuoju vicepirmininku.

1918 m. vasario 16 d. pasirašė Lietuvos nepriklausomybės aktą.

1918–1923 m. ir 1927–1946 m. dirbo Lietuvos diplomatinėje tarnyboje.

J. Šaulys Lietuvos valstybės nepaprastasis pasiuntinys ir įgaliotas ministras Vokietijoje (1918–1919 m.), Šveicarijoje (1919 m.), Italijoje (1921–1923 m.), Vatikane (1927–1931 m.), pakartotinai Vokietijoje (1931–1938 m.), Lenkijoje (1938–1939 m.), dar kartą Šveicarijoje (1939–1946 m.).

1938 metais jis, vienas iš žymiausių ano meto bibliofilų, 644 senus spaudinius, susijusius su Lietuvos istorija, padovanojo Vytauto Didžiojo universitetui.

1952 m. J. Šaulio bibliotekos archyvo dalį įsigijo Pensilvanijos universitetas Filadelfijoje (JAV).

Buvo aktyvus spaudos bendradarbis. Daug jo publikacijų paskelbta leidiniuose „Varpas“, „Ūkininkas“, „Darbininkų balsas“, „Draugas“, „Lietuvos aidas“, „Mūsų senovė“, „Vienybė Lietuvininkų“ (JAV), „Tėvynės sargas“, „Žinyčia“, „Gazeta Wileńska“.

J. Šaulys pats yra redagavęs „Varpą“, „Ūkininką“, „Naujienas“

Kazimieras Steponas Šaulys. Fotografas nežinomas. Fotoreprodukcija iš redakcijos archyvo

(1903–1904 m.), „Lietuvių žinias“ (1914–1915 m.), „Klaipėdos žinias“ (1924 m.), „Lietuvos keleivį“ (1924 m.), „Memel-Zeitung“ (1924–1925 m.).

KAZIMIERAS STEPONAS ŠAULYS

Prelatas, profesorius, visuomenės ir valstybės veikėjas, Lietuvos nepriklausomybės akto signataras.

Gimė 1872 m. sausio 28 d. Stemplėse (Tauragės apskritis, Švėkšnos valsčius).

Iš pradžių mokėsi Švėkšnos pradinėje mokykloje.

1886–1890 m. mokslą tęsė Palangos progimnazijoje.

1890–1895 m. mokėsi Kauno kunigų seminarijoje.

1895–1899 m. studijavo Petrapilio dvasinėje akademijoje. Čia jis įgijo teologijos (1897 m.) ir bažnytinės teisės magistro (1899 m.) laipsnius.

1899 m. birželio 29 d. Kaune buvo įšventintas į kunigus.

1899–1901 m. buvo Panevėžio šv. Petro ir Povilo bažnyčios vikaras.

1901–1903 m. dirbo Panevėžio realinės gimnazijos kapelionu.

1903–1906 m. buvo Panevėžio mergaičių vidurinės mokyklos kapelionas.

1905 m. gruodžio 4–5 d. dalyvavo Didžiajame Vilniaus Seime.

1906–1922 m. buvo Kauno kunigų seminarijos bažnytinės teisės, moralinės teologijos dėstytojas.

1906 m. parengė spaudai knygą „Krikščioniškoji demokratija“.

1907 m. išklaušė sociologijos kursus Varšuvoje.

Nuo 1907 m. papildomai dar dirbo ir Kauno kunigų seminarijos visuomenės mokslų bei sociologijos dėstytoju.

1907 m. parengė spaudai knygas „Socialistai ir mūsų socialieji reikalai“, „Demokratija ir krikščionys demokratai enciklikų prasme“.

1907–1914 m., 1920–1932 m. dalyvavo Motinėls draugijos veikloje, buvo jos išdėninkas, kurį laiką ėjo sekretoriaus pareigas.

1911–1920 m. buvo Žemaičių vyskupo sekretorius.

1916 m. tapo Žemaičių vyskupijos kapitulos kanauninku, kiek vėliau – kancleriu.

1917 m. dalyvavo Lietuvių konferencijoje Vilniuje ir joje buvo išrinktas į Lietuvos Tarybą. Buvo šios Tarybos Konstitucijos ir įstatymų redakcinės komisijos narys, laikinajai Lietuvos Konstitucijai suprojektavo tikybos ir kulto straipsnius.

1918 m. vasario 16 d. pasirašė Lietuvos nepriklausomybės aktą.

1919–1934 m. buvo Lietuvos valstybės Archeologijos komisijos narys.

1919–1944 m. buvo Lietuvos Raudonojo Kryžiaus organizacijos Vyriausiosios valdybos narys.

1920 m. parengė spaudai knygą „Sociologija“ (1920 m.).

1920 m. gegužės 15 d. – 1922 m. liepos 25 d. buvo Steigiamojo Seimo atstovas. Priklausė Lietuvos krikščionių demokratų partijos frakcijai. Steigiamojo Seimo nario mandato atsisakė.

1922 m. išrinktas Krikščionių demokratų partijos Centro Komiteto nariu.

1922 m. parengė spaudai knygą „Vedusiųjų dingimas ir naujos jungtuvės“.

1922–1940 m. ir 1940–1944 m. buvo Lietuvos (nuo 1930 m. – Vytauto Didžiojo) universiteto Teologijos-filosofijos fakulteto docentas, vėliau – profesorius, Bažnytinės teisės katedros vedėjas.

1926 m. pradėjo dirbti Kauno arkivyskupijos administracijoje. Buvo arkivyskupijos vikaras, arkidiakonas, metropolijos kapitulos prelatų dekanas.

Savo publikacijas skelbdavo katalikų spaudoje, dažniausiai – „Draugijoje“, „Tiesos kelyje“.

1927 m. jam suteiktas popiežiaus rūmų prelato titulas.

1927 m. parengė spaudai knygą „Kano-niškojo proceso teisė“.

1941–1944 m. buvo Lietuvos Savitarpio pagalbos organizacijos tarybos vicepirm-ninkas.

1944 m. vasarą pasitraukė į Vakarų.

1945 m. apsigyveno Lugano mieste (Šveicarija).

Mirė 1964 m. gegužės 9 d. Lugane (Šveicarija).

IŠKILMINGA ŽEMAIČIŲ KRIKŠTO 600 METŲ JUBILIEJAUS ŠVENTIMO PRADŽIA

KAN. TEOL. LIC. ANDRIEJUS SABALIAUSKAS
NUOTRAUKOS – KLIER. ANTANO ŠNEIDERAIČIO

Šventos Mišios Telšių katedroje

2013 m. sausio 6 d. – Kristaus Apsi-reiškimo arba Trijų Karalių sekmadienį Telšių vyskupijoje iškilmingai pradėtas švęsti Žemaičių krikšto 600 metų jubiliejus. Tą dieną visose Telšių vyskupijos bažnyčiose buvo laikomos iškilmingos pamaldos, kuriomis pradėta švęsti ši garbinga sukaktis.

Pagrindinės, jubiliejaus pradžia skirtos šv. Mišios buvo laikomos Telšių Katedroje. Iškilmingai šv. Mišių liturgijai vadovavo Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, kartu koncelebravo garbingi svečiai iš Romos: Kunigų kongregacijos sekretorius arkivyskupas Celso Morga Iruzubieta ir Kunigų kongregacijos oficialas monsinjoras Martin Vivičs, Telšių vysku-

po augziliaras, generalvikaras vyskupas Linas Vodopjanovas OFM, nemažas būrys kunigų, tarp jų ir Telšių vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijos vadovai, Telšių vyskupijos dekanatų dekanai, vicedekanoi, parapijų klebonai, abiejų Telšių vyskupijos kanauninkų kapitulų kanauninkai. Kartu meldėsi Telšių kunigų seminarijos klierikai, šv. Mišiose giedojo Telšių katedros sumos choras, vadovaujamas vargonininkės Dalios Pleškienės ir prof. Gedimino Purlio. Katedra buvo pilna gausiai susirinkusių tikinčiųjų.

Šv. Mišių pradžioje visus susirinkusiuosius pasveikino svečias iš Romos ar-

(Nukelta į 22 p.)